

A KERESZTÉNYSÉG INDIÁBAN ÉS A MAGYAR KAPCSOLÓDÁSOK

ÁCS MARIANNA

BEVEZETÉS

A kereszténység – a 2011-es népszámlálás adatai szerint – a harmadik legnépesebb vallás Indiában. 27,8 millióan vallották magukat kereszténynek, ami India lakosságának 2,3 %-a (1. táblázat).

Jézus követőinek vallása Indiában nagyrészt a misszionáriusok munkájának következtében gyökeresedett meg. A misszionáriusok bátor utazók, felfedezők voltak, akik miközben az evangéliumot elvitték távoli földrészekre megismertették a keresztény Európa kultúráját más népekkel, tetteikkel pedig nyomot hagytak ezen „egzotikus” népek életében is. Hatásukra sokan Krisztus követőkké váltak, s keresztény emlékhelyek épültek Európán kívüli földrészekeken is. A misszionáriusok az evangélium terjesztésén kívül hozzájárultak az adott közösség jóléti viszonyainak megteremtéséhez is: iskolákat, kórházakat alapítottak, megtanították a helyieket a mezőgazdálkodásra, segítették a vidékfejlesztést, közösségeket teremtettek. Munkálkodásuk közben elmélyült ismereteket szereztek az idegen népek életmódjáról, vallásáról, társadalmáról, kultúrájáról is. Megtanulták nyelvüket, s egyszerre váltak az európai gyökerű és a megismert nép kultúrájának hordozóivá és terjesztőivé.

1. táblázat. A legnépesebb vallásokhoz tartozók száma Indiában.

FELEKEZETEK	NÉPESSÉG SZÁMA
Hindu	966257353
Muszlim	172245158
Keresztény	27819588
Szikh	20833116
Budhista	8442972
Egyéb vallások	7937734
Dzsainista	4451753
Nem jelöltek meg	2867303
Összesen	1,211E+09

Forrás: http://www.censusindia.gov.in/2011census/Religion_PCA.html Letöltés ideje: 2017. április 17.

A 2011-ben az India népességéről felvett statisztikai adatok elemzésével, valamint sajtóhírek és a helyszínen dolgozó szakemberek tapasztalatai összegyűjtésével bemutatjuk az indiai kereszténység mai helyzetét. A szakirodalom segítségével rövid áttekintést nyújtunk a keresztény misszió indiai történetéről, kiemelve annak magyar vonatkozásait. Ma, amikor már Indiában nem működhetnek hivatalosan misszionáriusok, de a keresztény szervezetek szervezésében külmiszióban, Indiában szolgáló orvosok, tanárok amellet, hogy elvégzik fontos szolgálatukat, sok hasznos tapasztalatot, ismeretet is szereznek az indiai tartózkodásuk során. Az érintettekkel készített interjúk és blog-bejegyzések elemzésével megmutatjuk, hogy milyennek látják ők az indiai társadalmat, és különösen az ottani kereszténységet.

A KERESZTÉNYSÉG INDIÁBAN

Ma Indiában a keresztények 39%-a protestáns, 29,2% katolikus, 27,6 % a szabad egyházak közé tartozik (független), 3,8% pedig ortodox vallású. (2. táblázat)

2. táblázat. A keresztény felekezetek megoszlása Indiában

KERESZTÉNYEK FELEKEZETEK INDIÁBAN	EZER FŐ	FELEKEZETEK ARÁNYA
Protestáns	18.860	58,9%
Katolikus	10.570	33%
Ortodox	2.370	8%
Más keresztény	50	0,1%
Összesen	31.850	100%

Forrás: Pew Institute, (Global Christianity A Report on the Size and Distribution of the World's Christian Population 2011) Letöltés ideje: 2017. április 15.

A keresztények India egész területén jelen vannak, s a társadalom minden rétegében képviseltetik magukat. Nagyobb koncentrációban főképpen India dravida nyelvű déli államaiban, valamint Goában élnek. Indiában számos keresztény egyház működik. A statisztikailag nyilvántartottak száma eléri a 30-at, de ezeken kívül további kisebb, mintegy 2000 keresztény közösség is működik Indiában. A Kerala államban élő szír gyökerű Tamás-keresztények különböző rítusokat követnek, s a következő nyolc nagyobb egyházba tömörülnek, némileg komplikált egymásközi viszonyban, melyet az alábbi táblázatban foglalunk össze (3. táblázat).

3. táblázat. Az indiai Tamás-keresztények főbb egyházi közösségei.

1.	A nyugati szír (antióchiai) ritust követő, antikhalkedóni (miafizita) egyházak közé tartozó autokefál Malankár Szír Ortodox, más néven Indiai Ortodox Egyház (Malankara Orthodox Syrian Church vagy Indian Orthodox Church);
2.	Az előbbi testvéregyháza, a damaszkuszi központú Szír Ortodox Egyház joghatósága alá tartozó részegyház, a Malankár Jakobita Szír Ortodox, vagy Jakobita Szír Keresztény Egyház (Malankara Jacobite Syrian Orthodox vagy Jacobite Syrian Christian Church);
3.	A pápa főségét 1930-ban elismerő, de az előbbiekkal azonos liturgikus hagyományt követő unitus Szír Malankár Katolikus Egyház (Syro-Malankara Catholic Church);
4.	Egy belső hatalmi rivalizációt követően az 1770-es években a malankár csoporttól elszakadó és önállósuló, de velük azonos rítusközösséget alkotó Malabár Független Szír Egyház (Malabar Independent Syrian Church);
5.	Az ortodoxia és a protestantizmus közti sajátos átmeneti formát képviselő, liturgiájában még inkább tradicionális keleti, doktrínáját tekintve viszont inkább reformista, a 19. sz. végén az anglikán misszió hatására önálló reformirányzattá váló, de az anglikán közösséghez (Anglican Communion) nem csatlakozó Mar Thoma Szír Egyház (Mar Thoma Syrian Church);
6.	Az előbbiből 1961-ben kivált, a reformirányzat mentén tovább lépő, már egyértelműen protestánsnak tekinthető, evangéliumi-episzkopális jellegű Szent Tamás Evangéliumi Egyház (St. Thomas Evangelical Church), amely azonban a társegyházakkal közösséget vállal az indiai kereszténység alapítójának tekintett Szent Tamás apostol öröksége ápolásában;
7.	A fentiekkel ellentétben keleti szír (babilóniai) ritust követő, az Erbil (Irak) központú nesztoriánus Kelet Asszír Egyháza (Assyrian Church of the East) indiai fő egyházmegyéjeként működő Káld Szír Egyház (Chaldean Syrian Church);
8.	A Vatikánnal unióra lépett, de a 19. sz. vége óta a korábbi latin helyett ugyancsak keleti szír rítusú, önálló patriarchátust alkotó Szír Malabár Katolikus Egyház.

Forrás: ZAGYI, 2013.

A római katolikusok főképpen Goában élnek. A három főbb katolikus egyházi közösség a római, a szír malabár és a szír malankár. A pápa főségét elfogadó katolikusok együtt 10.570 ezren vannak.

Indiában a 19. századtól jelen vannak a protestáns egyházak is. A jelentősebbek ezek közül Dél-India Egyháza (Church of South India), Észak-India Egyháza (Church of North India), és az Indiai Presbiteriánus Egyház (Presbyterian Church of India). A legnépesebb protestáns egyház Dél-India Egyháza, mely a második az egyházak közül, mintegy 3,5 millió hívővel.¹

Dél-India Egyháza Tamil Nadu államban, Madras (ma Chennai) városában 1947-ben alakult meg. Az Anglikán Unió, a Brit Metodista Egyház, a presbiteriánus és a kongregacionalista egyházak egyesülésével jött létre. Dél-India Egyháza mintegy 2000 iskolát, 130 főiskolát, 100-nál több kórházat alapított Indiában.

¹ <https://www.oikoumene.org/en/member-churches/church-of-south-india>. Letöltés ideje: 2017. április 17.

Az 1960-as évektől a társadalmi felelősségvállalás okán vidékfejlesztéssel is foglalkozni kezdtek. Az indiai fiatalok számára 50 edzőtermet létesítettek és 35000 fiatal számára szálláshelyet hoztak létre. A számos protestáns egyház között jelen vannak az evangélikusok, a reformátusok, a püünkösdisták, a baptisták, az adventisták, és más új protestáns egyházak is. A protestánsok többségükben Meghalaya, Nagaland és Mizoram államban élnek. Manipurban harmadát alkotják a lakosságnak.²

Indiában a katolicizmus a portugál, az olasz, az ír térítőknél és különösen a jezsuitáknál köszönhetően erősödött meg, és terjedt el a 16. században. Az indiai protestánsok főképp a 19. században az angol, az amerikai, a német és a skót misszionáriusok munkája nyomán tértek meg. A 20. század második felében – az amerikai misszió hatására – egyre több azoknak a keresztényeknek a száma, akik nem tartoznak egyik történelmi egyházhoz sem. Főképp a fiatalok olyan független gyülekezeteket részesítenek előnyben, amelyek többnyire csak névleg tartoznak valamelyikhez.

A KERESZTÉNY MISSZIÓ TÖRTÉNETE INDIÁBAN

A KEZDETEK: A KATOLIKUS MISSZIÓ

A hagyomány szerint a kereszténység tanait elsőként Szent Tamás apostol Kr. u. 52-ben vitte el India délnyugati részére,³ a malabár partokra, valamint a Madrasz melletti Mylapore-ba (Majlampur). Szent Tamás apostol követői itt alapították meg a szír-malabár egyházat, s ők lettek a Tamás-keresztények. Ugyanakkor vannak olyanok is, akik úgy vélik, hogy a Tamás-keresztények azoknak a leszármazottai, akik 345-ben a perzsa keresztényüldözésekkor menekültek Indiába Canai Tamás vezetésével. 1502-ben Vasco da Gama kb. 250 ezerre becsülte számukat, és úgy tartotta, hogy ők nesztorianusok. A felfedezések korával kitágult a világ, s a kereszténység terjedésének is új lehetőségeket kínált. A portugál gyarmatosítás következtében jelentek meg Dél-Indiában a katolikus hittérítők. Az egyik legjelentősebb közülük, a jezsuita Xavéri Szent Ferenc volt, aki 1542-től 1552-ig Goában,

² STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – CB. SAMUEL: *A Déli Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalában Stifner-Köháti Dorottya interjúja CB Samuel indiai keresztény lelkipásztorral 2015 szeptemberében*. Forrás: <http://www.evangelikus.hu/cb-samuel-interju>. Letöltés dátuma: 2016. április 25.

³ Tamás apostol a Malabár-partra, majd a délkeleti Koromandel-partra utazott, ahol második missziója során, a mai Chennai területén 72-ben vértanúhalált szenvedett, és a ma annak egyik városrészét alkotó Mylapore-ban temették el. Sírja a Szent Tamás-bazilikában található, amely a római és a Santiago de Compostela-i bazilikák mellett a harmadik olyan templom, amely Jézus egyik apostolának maradványait őrzi.

a tengerparti halásznép között tevékenykedett.⁴ A 17. század elején a tamil kultúra központjában, Maduraiban végezte térítő munkáját az itáliai Roberto de Nobili, akít João de Brito követett. A 18. században a katolikus misszió visszaszorult, és csak a 19. században kapott újabb lendületet.⁵ Indiában 1885-től Chota-Nagpur környékén tevékenykedett Constant Lievens páter (a Chota Nagpur apostola), aki megerősítette a katolikus egyházat.

A PROTESTÁNS MISSZIÓ

A protestáns misszió a 18. század elején az ébredési mozgalom következtében indult meg. Protestáns missziói társaságok jöttek létre, melyek legfőbb célja az evangélium terjesztése volt a „pogányok” között. Ezen társaságok hittérítői működtek – többek között – Indiában is. Uralkodók is küldtek protestáns misszionáriusokat gyarmataikra. Például IV. Frigyes dán királynak köszönhetően került 1706-ban a mai Tamil Nadu államban található, 1620 és 1845 között dán kereskedelmi kolóniaként működő Trankebárba (mai nevén Tharangambadi) a lutheránus Bartholomäus Ziegenbalg és Heinrich Plütschau. Ziegenbald tizenhárom éves működése során 350 lélekből álló gyülekezetet épített. A további német misszionáriusok közül Christian Friedrich Schwartz (1726–1798) tevékenysége volt jelentős. Negyvennyolc évig Dél-Indiában, Trankebárban, Trichinopolyban (ma Tiruchirappalli), majd 1772-től egészen haláláig Tanjore-ban (ma Thanjavur) térített. A tanjore-i misszió következtében jött létre a tinnevely-i (ma Tirunelveli) egyház, ahol az első indiai protestáns püspököt szentelték fel a 19. sz. végén. A protestáns „modern misszió” atyjának William Carey-t (1761–1834) tartják. Serampurban, Kalkuttától (ma Kolkata) huszonkét kilométerre tevékenykedett. Segítői voltak Joshua Marshman (1768–1837) tanító és William Ward (1769–1823) nyomdász is. William Carey térítéseinek következtében állítólag több mint 300 gyülekezet alakult. Az angliai misszió képviselői a következők voltak: Henry Martin, aki 1806-tól 1813-ig Kalkuttában (ma Kalkatában) tevékenykedett, Thomas Fanshawe Middleton, aki 1814-ben érkezett Indiába és ő lett az Indiában alapított anglikán püspökség első püspöke. Daniel Wilson püspök, aki 1833 és 1858 között szolgált Indiában. Dél-Indiában a Church Missionary Society térített a Tamás-keresztények között, s vezette a Tinnevely környéki missziót, és ennek nyomán egyház is létrejött. A Travancore környéki misszió hatására is egyház született, mely ma is létezik. A Gossner Misszió Bihar államban, a törzsi közösségek számára létesített öt missziói

⁴ Xaveri Szent Ferenc ezen tíz évben utazásokat tett a Távól-Keleten és a maláj szigetvilágban is. Utazásai közben jellemzően Goában tartózkodott.

⁵ KEVEHÁZI LÁSZLÓ: *Tegyetek tanítványa minden népet! Egyetemes missziótörténeti vázlat.* Evangélikus Sajtóosztály, Budapest, 2001, 79. <http://mek.oszk.hu/05600/05672/05672.pdf>. Letöltés ideje: 2016. május 2.

állomást. A skandináv misszió a norvég Lars Olsen Skrefsruddal (1840–1910) az élen, a szantálok között hirdette az igét.⁶ A metodista misszió a 19. század közepétől állításuk szerint mintegy 10 000 főt keresztelt meg, míg az amerikai baptista misszió a Nellore vidékén (Madrastól északra, ma Andhra Pradesh állam) működött. A század végére már 20 000 egyháztagot tartottak számon, mely elérte a 20. század közepére az 1 millió főt. Punjab vidékén is jelentős számban keresztelkedtek meg a „jogok nélküli”, azaz a kaszton kívüliek rétegében.

A MISSIONÁRIUSOK TEVÉKENYSÉGÉRŐL

A misszionáriusok tevékenységei között – az evangélium hirdetése és a térítés mellett – a tanítás már a kezdetektől jelen volt. Az első misszionáriusok egyike, a katolikus Xavéri Szent Ferenc lefordította tamil nyelvre a Tízparancsolatot, a Miatyánkot és az Apostoli Hitvallást. A tanítást „katekizációs” istentiszteleteken végezte, melyeknek következtében állítólag több százan tértek meg.⁷

A tanítás a protestánsok számára is nagyon fontos volt. A protestáns hittételek egyike a Sola Scriptura elve, melynek értelmében Isten igéjét egyedül a Szentírásból ismerhetjük meg, melynek olvasása és értelmezése által juthatunk a Jézusba vetett hitre, mely elvezet az üdvösségünkhöz. Ennek a hittételnek következtében iskolákat alapítottak, ahol írni és olvasni tanították a gyermekeket. William Carey és társai Serampurban 1819-ben főiskolát indítottak „Kollégium ázsiai keresztények és más fiatalok képzésére a keleti irodalomban és az európai tanulmányokban” elnevezéssel. A 19. század második felétől India brit birodalmi fennhatóság alatt állt, s az állam nagymértékben támogatta a magán és missziós iskolák alapítását. A 20. század elejéig számos lelkészképző intézet alakult, amelyek segítették az egyházak önállóvá válását. 1910-ben megalapították Bangalore-ban (ma Bengaluru) az Egyesült Teológiai Kollégiumot; Serampurban és Kolkatában a Püspökök Kollégiumát. Jabalpurban a metodisták, Rajahmundryban a lutheránusok hoztak létre a lelkészeik számára képzőközpontokat. A protestáns Alexander Duff 1830–1848 között Kalkuttában (mai Kolkata) tevékenykedett, s egy új iskolatípust, a „skót főiskolát” alapított meg, mivel úgy vélte, hogy a tudomány és a keresztény tanítás együttes terjesztése törheti meg a hinduizmust. Ezek a főiskolák a misszió fontos részévé váltak, s megerősítették a főiskolai mozgalmat is. A papképzés eredményeként 1849-ben már indiai lelkészeket is felszenteltek.

A tanítás mellett a misszionáriusok másik fő tevékenységi területe a betegek ellátása, az orvoslás és az ápolás volt. Az első orvos-missionárius John Thomas

⁶ i. m. p. 116.

⁷ i. m. p.

Carey munkatársaként dolgozott. Az első orvosnő Fanny Jane Butler volt, aki Angliából 1880-ban érkezett Indiába és ott kórházat is alapított.⁸

A keresztény misszió – különösen az oktatás és az egészségügy terén – jelentős mértékben hozzájárult az indiai középosztály felemelkedéséhez is.

A KERESZTÉNYEK HELYZETE INDIÁBAN NAPJAINKBAN

A keresztények megjelenése, valamint a misszionáriusok tevékenysége az indiai társadalomban nem volt és ma sem konfliktus nélküli. A kezdetektől fogva egyeseket, akik az indiaiak közül vallást váltottak, keresztény hitre tértek, kirekesztette a családjuk és időnként a szűkebb társadalom is, ahová tartoztak.⁹ Ugyanakkor a jelentős számú áttért és a létrejött közösségek számossága azt jelzi, hogy a társadalmi közeg mégsem volt teljesen elutasító a missziós munkával szemben.

Annai bizonyos, hogy a 16. századtól kezdve a misszionáriusok a hódítókkal érkeztek, és előfordulhatott, hogy egyes esetekben erőszakosan is térítettek. Így a kereszténység megjelenése az itt élő lakosság keresztények általi elnyomásával egy időben jelentkezett. A 19. században a brit uralom alatt felerősödött a hinduk között a nacionalizmus és egyben megerősödött a keresztényellenesség is.

India függetlenné válásával megszűnt a brit uralom, s az 1950-ben hatályba lépő új alkotmány¹⁰ biztosította minden állampolgára számára az egyenlőséget és a szabad vallásgyakorlást. Ugyanakkor a független India nem támogatta tovább a misszionáriusok működését, hiszen ők sokak szemében továbbra is a korábbi elnyomó hatalom reprezentánsainak számítottak. A misszionáriusok a továbbiakban nem téríthettek, csak humanitárius szervezetek keretében tevékenykedhettek.¹¹ A misszionáriusok által alapított iskolák és a kórházak jelentős része azonban továbbra is a missziók kezében maradt, így az indiai társadalom életében ma is ott vannak és hatnak.

A szabad vallásgyakorlásnak a demokratikus Indiában ma korlátai vannak. A keresztény hit hirdetése és a hinduk konverziója időnként erőszakba torkollik. CB Samuel indiai keresztény lelkipásztor szerint India több államában is létezik olyan törvény, mely tiltja, hogy megváltoztassák az emberek a hitüket. „Ha valaki megtérít valakit, vagy megkeresztelkedik, esetleg megkeresztel egy embert, az

⁸ i. m. p. 95.

⁹ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA – CB. SAMUEL: *A Déli Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalában Stifner-Kóháti Dorottya interjúja CB Samuel indiai keresztény lelkipásztornal 2015 szeptemberében*. <http://www.evangelikus.hu/cb-samuel-interju>. Letöltés dátuma: 2016. április 25.

¹⁰ <http://lawmin.nic.in/coi/coiason29july08.pdf>

¹¹ Külmisszió Indiában. Forrás: <http://church.lutheran.hu/mm/mmo103/mmo103p10.htm>

törvényt szeg – emiatt börtönbe vethetik.” – nyilatkozta a protestáns lelkipásztor Magyarországon 2015 nyarán.¹² Zagyai Nándor tanulmánya szerint ma már hét indiai államban is vannak az áttérést korlátozó jogszabályok.¹³

A 21. századi Indiában – az erősödő hindu fundamentalizmusnak köszönhetően – előfordul ma is keresztényüldözés, melyről időnként újságcikkek is beszámolnak, bár időnként kevéssé kiegyensúlyozott módon. Az Osservatore Romano 2009. február 15-i számában¹⁴ hírt adott arról (mely hírt aztán a reformatus.hu oldalon is olvashattuk), hogy 2008-ban Orissza államban több mint 100 halálos áldozata volt a szélsőséges hinduk, főképpen katolikus keresztények ellen irányuló támadásának. Több ezer keresztény otthonát égették fel, s mintegy 4000 üldözöttnek kellett elhagynia lakóhelyét. A kiobbantó okok között azt említették, hogy a szélsőséges hindukat felháborította, hogy a keresztény misszionáriusok iskolai oktatásban részesítik az indiai társadalom számkivetettjeit, a dalitokat (az érinthetetleneket). Az evangélikusok honlapján a nagyvilág hírei közt találjuk a következőt: Tamil Nadu államban Coimbatore város katolikus templomát rongálták meg szélsőséges hindu csoportok. Madhya Pradesh államban egy hindu istennő ünnepe alkalmából radikális csoportok azt tervezték, hogy tömegeket térítenek vissza a hindu vallásra. A hinduk szélsőséges csoportja megfenyegetett egy protestáns lelkészt, mivel nem volt hajlandó adakozni a hindu istennő ünnepére.

A keresztények számos fórumon felemelték hangjukat a keresztényüldözések ellen. 2011-ben tüntetést szerveztek, amelynek élén a katolikus Vincent Conçessao, Új-Delhi akkori érseke, valamint Alwan Masih, az Észak-Indiai Egyház (Church of North India, CNI) főtitkára haladt. 2011-ben a pápa fogadta a Vatikánban Oswald Gracias bíborost, Mumbai érsekét, az Indiai Püspöki Konferencia elnökét és a konferencia számos tagját abból a célból, hogy megbeszéljék a keresztények helyzetét Indiában. Mumbai érseke beszámolt arról, hogy igyekeznek jó kapcsolatokat fenntartani a hindu és a muzulmán vallási közösségek vezetőivel és a közösségekkel, de vannak, akik nem nyitottak a dialógusra. A II. János Pál indiai látogatásának 25. évfordulójára rendezett találkozón hindu, muszlim és keresztény

¹² STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – CB. SAMUEL: *A Déli Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalában Stifner-Köháti Dorottya interjúja CB Samuel indiai keresztény lelkipásztorral 2015 szeptemberében.* <http://www.evangelikus.hu/cb-samuel-interju>. Letöltés dátuma: 2016. április 25.

¹³ ZAGYI NÁNDOR: A vallásszabadság korlátai a mai Indiában. In: BALOGH RÉKA – SCHMIDT PETRA (szerk.): *A földtudományi kutatások új aspektusai: Tanítványok és mestereik a Kárpát-medence földtudományi kutatásában.* Konferencia helye, ideje: Pécs, Magyarország, 2013.06.07-2013.06.08. Pécs: IDRResearch Kft.; Publikon, 2013, pp. 117–129.

¹⁴ L'Osservatore Romano – RV. de – reformatus.hu http://archiv.evangelikus.hu/nagyvilag_2009-2011/dramai-az-indiai-keresztnyenek-sorsa/?searchterm=None Letöltés ideje: 2017. április 17.

vezetők vettek részt, s erkölcsi kérdésekről beszéltek, valamint a vallás befolyásáról a társadalomban.

Úgy tűnik, hogy a sajtón keresztül a magyarországi keresztény közösségekhez is eljutnak az indiai keresztények életét érintő, sokszor negatív történések, de az összefüggések megértése nélkül ezeket az eseményeket aligha tudjuk értelmezni. Úgy vélem, hogy részben ezért is érdemes az indiai kereszténység sokszínű világát jobban megérteni és a magyar hozzájárulást a missziós munkában feldolgozni, bemutatni.

A MAGYAR MISSZIONÁRIUSOK INDIÁBAN

A MAGYAR KATOLIKUS MISSZIÓ

Bangha Imre foglalkozott azokkal a katolikus magyar misszionáriusokkal, akik Indiában szolgáltak.¹⁵ Az első magyar misszionárius jezsuita szerzetesként jutott el Indiába a 18. században. Hausegger Józsefnek (1700–1765) hívták és 1731-től a haláláig Goában és a Malabár parton tevékenykedett.¹⁶ Őt követte hosszú szünet után az 1930-as években Indiába kerülő jezsuita Varga Bertalan, aki Kelet-Bengálban, a mai Banglades területén plébánosként végezte munkáját a II. világháború kitöréséig. Mint ellenséges állam polgárát, a britek ekkor internálták. 1946-ban a Dardzsiling melletti Kalimpongba került. Ő gondozta egy ideig Kőrösi Csoma Sándor sírját is. 1947-ben került a Gangesz-deltabeli Pargana körzet egyik plébániájára a szaléziánus Polgár István. A misszionáriusi tevékenység mellett vidékfejlesztéssel is foglalkozott. Baidjápurban (Baidyapur) például egyfajta mintagazdaságot hozott létre, 130 hektár rizsföldön gazdálkodott. Gyümölcsöst telepített, halakat tenyésztett, újfajta tüzelőanyag bevezetésével kísérletezett. Templomépítő is volt: állítólag 34 templomot és kápolnát épített (valószínűbb, hogy csak kisebb istentiszteleti helyeket), melyek közül a legjelentősebb Diamond Harbourben van. A tevékenységét nem mindig koronázza siker. Baidjápurból elkergették, megverték a saját hívei. 1948-ban Dél-Indiába, Madraszba került Tömöry Edit, aki amellett, hogy apáca volt művészettörténettel is foglalkozott. A Stella Maris College tanára és igazgatója volt, és könyvet írt „India és a Nyugat képzőművészete” címmel.¹⁷

¹⁵ BANGHA IMRE: *Magyar misszionáriusok Bengálban*. 2009. http://www.epa.hu/00900/00939/00107/2009_07_02_00107.htm. Letöltés ideje: 2016. április 26.

¹⁶ PINZGER FERENC S.J.: *Magasztos eszmék útjai*. Katolikus Missziók kiadása, Budapest, 1931. p.47.

¹⁷ BANGHA IMRE: *Magyar misszionáriusok Bengálban*. 2009. http://www.epa.hu/00900/00939/00107/2009_07_02_00107.htm. Letöltés ideje: 2016. április 26.

A MAGYAR PROTESTÁNS MISSZIÓ

A magyar protestáns külmisszió történetét Dr. Anne-Marie Kool „Az Úr csodálatosan működik” c. háromkötetes munkájában tárta fel. E szerint a munka szerint a magyar protestáns külmisszió főképpen három missziói területre irányult 1951-ig: Holland-Kelet-India, a Balkán és Kína. Indiában a protestáns misszió kétszáz éve alatt 1951-ig nem tevékenykedett magyar protestáns misszionárius. Az 1974-ben alapított jótékonyági szervezetnek, a Magyarországi Lepramisszióknak áldásos tevékenysége, adományai azonban eljutottak és eljutnak ma is Indiába. E szervezet munkáját számos gyülekezet is segítette: Pécselt és Baranya református gyülekezeteiben is jelentős lepramissziói munka folyt.¹⁸ A rendszerváltást követően új lehetőségek nyíltak a külmisszió terén. Az 1990-es évektől számos külföldi külmisszióval foglalkozó szervezetnek alakultak Magyarországon csoportjai: pl. a Liebenzelli Misszió Molnár Mária Külmissziói Alapítványa, a Wycliffe Bibliafordítók Egyesülete, az Interserve Nemzetközi Missziói Szövetség magyarországi képviselte. A külmisszióknak magyarországi protestáns egyházakhoz tartozó szervezetei is vannak: pl. az Evangélikus Külmissziói Egyesület, a református és a baptista külmisszió. Főképp ezeken a szervezeteken keresztül jutnak ki a mai magyar protestáns „misszionáriusok” Indiába, akik főképp tanárként és orvosként szolgálták és szolgálják a misszió ügyét.

A rendszerváltást követően, 1999-ben az első hivatalosan kiküldött protestáns magyar missziói munkatárs a református pedagógus–misszionárius házaspár Jó András és evangélikus felesége, Jóné Jutasi Angelika volt. Az egyik amerikai református egyház (Reformed Church in America, RCA) segítségével jutottak el Dél-Indiába, s 2002-ig tanítottak a Kodaikanal International Schoolban, azaz a Kodaikanal Nemzetközi Iskolában. Ezt az amerikai protestáns iskolát 1901-ben alapították Dél-India misszionáriusainak gyermekei számára. Az egyik első nemzetközi iskola volt Indiában, s 1974-től érettségit is ad. Míg az iskola az első 80 évében keresztény misszionáriusok gyermekeinek nyújtott magas szintű képzést, addig az elmúlt 20 évben meg kellett változtatni az iskola profilját, mivel nem maradhattak misszionáriusok Indiában. A tisztán nyugati egyházak és missziói szervezetek által fenntartott iskolának alapítványi iskolává kellett válnia. Így ma már az iskola tanárainak és a tanulóinak is csak a fele keresztény. Az iskola azonban ragaszkodik keresztény gyökereihez: kötelező a vasárnapi istentisztelet látogatása és minden évfolyamon hittant is kell tanulniuk az idejáró tanulóknak. A tanulók legalább egyharmada ösztöndíjas.¹⁹ 2002-ben Mesterházy Balázs és felesége Andrea

¹⁸ KOMLÓSI ERNŐNÉ: „Az Isten szentségével és tisztaságával, nem emberi bölcsességgel, hanem Isten kegyelmével jártunk a világban. II. Kor. 1:12”. Pécs, 2004. p. 10-12.

¹⁹ <http://church.lutheran.hu/mm/mmo103/mmo103p10.htm>.; <http://www.kis.in/our-school/introduction-to-kis/> Letöltés ideje: 2016. április 23.

folytatták Jó Andrásék elkezdett szolgálatát. Balázs evangélikus lelkipásztorként három évig az iskola lelkésze volt, Andrea pedig pszichológusként lelkigondozással foglalkozott. A Mesterházy házaspárt 2013-tól 2016-ig egy evangélikus házaspár váltotta fel a szolgálatban: Szigeti Imre és Páhán Zita. 2017 nyarán Jó András és felesége visszatért az intézménybe. A következőket nyilatkozta az elhivatott tanárember: „Az előzetes beszélgetések alapján eleinte az angol, mint idegen nyelv tanításában, illetve a gimnáziumi hittan tanításában fogunk részt venni, emellett fokozatosan be szeretnének vonni bennünket az iskola vezetésébe is, mint a főigazgató helyettesét. Nagy kihívás és megtiszteltetés ez számunkra, hiszen Ázsia egyik legrangosabb angol tannyelvű bentlakásos iskolájáról van szó.”²⁰

Az India egyik legszegényebb államának számító Uttar Pradeshben található, Delhitől mintegy 540 km-re elhelyezkedő Fatehpurban egy indiai keresztyén missziós szervezet, az Emmanuel Hospital Association (EHA) kórházában, a Broadwell Christian Hospitalban dolgozott Dr. Erdélyi Dániel, gyermekgyógyász szakorvos és felesége, Erdélyiné Dr. Falus Ágnes radiológus. Erdélyi Dániel már 1996-ban, hatodéves orvostanhallgatóként a Maharashtra állambeli Mirajban, a Richardson lepramissziós kórházban (The Leprosy Mission Richardson Hospital), a sebészeti és belgyógyászati osztályon gyakornokoskodott. Ott ismerkedett meg Dr. Juni J. Chungath-tal, aki jelenleg ennek a fatehpuri kórháznak a vezetője, s aki meghívta az Erdélyi házaspárt kórházába dolgozni. Indiában nincs teljes körű egészségbiztosítás, ez a missziós szervezet főleg brit keresztyének támogatásával kedvezményes áron, alkalmanként ingyen gyógyít indiai szegényeket, akik az orvosi ellátást máshol nem tudják megfizetni.²¹ 2009-ben ebbe a kórházba küldte ki orvos-missziói munkára a Magyarországi Református Egyház Dr. Németh Júlia orvost és férjét, Pálúr Tamást. A házaspár 2009 őszétől 2010 szeptemberéig végezte a humanitárius szolgálatát.

A kiküldetésben lévő orvosok és tanárok blogokban, újságcikkekben, interjúkban adtak hírt többek között arról, hogy hogyan élik meg az indiaiak a keresztyénységet. Jó András szerint Indiában „nincs jelentősége annak, hogy valaki katolikus, református, methodista, vagy bármilyen más felekezetű.” Ma Indiában „aki keresztyén, az a testvérem. Olyan nagy Indiában az ellenséges nyomás, a társadalom szorítása, az iszlám és a hindu fundamentalizmus megerősödése. (...) Sokkal fontosabb az, ami összeköt minket, mint ami elválaszt.” – nyilatkozta a vele készített interjújában.²² Pálúr Tamás arról számolt be, hogy milyen egy keresztyén imaközösség élete, hogyan

²⁰ GALAMBOS ÁDÁM: *Emberhalászokká teszlek titeket – Külmisziói útra indul a Jó család.* <http://www.evangelikus.hu/170717-jocsalad>. Letöltés ideje: 2017. október 6.

²¹ ERDÉLYI DÁNIEL: *Erdélyi Dánielék beszámolója 2007-ből. Orvosként Indiában.* <http://kistukor.koinonia.ro/cikk/naplo/erdelyi-danielek-beszamolaja-2007-bol>. Letöltés ideje: 2016. április 25.

²² TARI ZOLTÁN – JÓ ANDRÁS: *Teológus portré – Jó András. Tari Zoltán interjúja.* 2013. <http://punkosd.ma.ptf.hu/cimlap/portre/2013-4-5/teologus-portre-jo-andras>. Letöltés ideje: 2016. április 24.

gyakorolják Indiában a vallásukat a protestánsok. Így vall erről: „a keresztyének (...) imaközösséget is úgy tartanak, hogy egyszerre 8 – 10 ember beszél fennhangon, az énekeiket csörgővel, dobbal, gitárral kísérik, ami európai fülnek talán furcsa, de nagyon illik a kultúrájukhoz, a személyiségükhöz. Nekem nagyon tetszett, hogy ők a maguk módján, a maguk eszközeivel gyakorolják keresztyén hitüket.”²³

Jó András szerint a misszióknak az egyik legfőbb célja változtatni a társadalmon, ráébreszteni az adakozásra, a szegények megsegítésére az indiaiakat, megmutatni annak „a módját, hogy megváltoztassák másoknak az életét, és hogy egyáltalán fontos a másik ember (...), hogy odafigyeljenek a náluk szegényebbre.”²⁴

ÖSSZEGRÖZÍTÉS*

A keresztyén misszió Indiában számos pozitív változást eredményezett. A hittérítők sok esetben javítottak a velük kapcsolatba került indiaiak életkörülményein. Segítették a szegényeket, az árvákat, a fogyatékkal élőket. Sok indiai település jobb hely lett általuk, még akkor is, ha tevékenységük a gyarmatosítással és széles néptömegek elnyomásával járt is együtt, illetve maguk is részeivé váltak a gyarmati rendszernek. Több esetben előfordult, hogy gazdálkodásra, önellátásra tanították az indiai családokat. A hagyományosan a változatlan állapotban élő indiai társadalom és a helyi gazdaság számára fontos innovációkat generáltak és a gazdasági hatékonyságon sokat javítottak. A misszionáriusok számos kórházat, egészségügyi központot hoztak létre, melyek ma is ingyenes ellátást és gyógyszert is biztosítanak a rászorulóknak. Az indiai társadalom gyors gazdasági növekedést él meg, és hatalmas tömegek emelkednek fel az indiai középosztályba, de nem mindenki. A mélyszegénységben élőknek óriási segítség a keresztyén szervezetek egészségügyi szolgálata.

A misszióknak köszönhetően számos iskola alakult az alsó fokú intézményektől a főiskoláig, lelkészképző intézetekig. Ez utóbbiak eredményeként ma már számos indiai keresztyén lelkész, katolikus pap és szerzetes is tevékenykedik nemcsak Indiában, de a világban máshol is. A bibliafordítások hatással voltak a kultúrára, a nemzeti nyelvekre is. A művelt indiai középosztály létrejöttében nagy szerepe volt a missziós oktatási intézményeknek. Nehéz ezek szerepét túlbecsülni az indiai modernizációban.

²³ PÁLÚR TAMÁS: *Pálúr Tamással készített interjú. A kétarcú India*. 2010. Forrás: <http://reformatus.hu/mutat/a-ketarcu-india/> Letöltés ideje: 2016. április 24.

²⁴ TARI ZOLTÁN – JÓ ANDRÁS: *Teológus portré – Jó András. Tari Zoltán interjúja*. 2013. <http://punkosd.ma.ptf.hu/cimlap/portre/2013-4-5/teologus-portre-jo-andras>. Letöltés ideje: 2016. április 24.

* A tanulmány szerzője tagja volt a 2016 áprilisában Indiába szervezett „PTE 650 – Körösi Csoma Sándor Emlékexpedíciónak,” s ennek eredményeképpen született meg ez az írás.

Irodalom

- ADAMIK TAMÁS: Tamás apostol cselekedetei. In: Adamik Tamás (szerk.): Az apostolok csodálatos cselekedetei. Telosz Kiadó. Budapest, 1996. p. 129–198.
- BALÁZS DÉNES: „Molnár Mária halála.” In: Földrajzi Múzeumi Tanulmányok 1993/12. p. 93.
- BANGHA IMRE (2009): Magyar misszionáriusok Bengálban.
http://www.epa.hu/00900/00939/00107/2009_07_02_00107.htm Letöltés ideje: 2016. április 26.
- CAREY, S. PEARCE: William Carey – A modern külmiszió atyja. Evangéliumi Kiadó és Iratmiszió, Budapest, 2006.
- GYÖRGY ANTAL: Tizenöt év a pápuák között – Molnár Mária életrajzának rövid áttekintése, Molnár Mária Alapítvány Külmisziói füzetek sorozat, 1996.
- KEVEHÁZI LÁSZLÓ: Tegyetek tanítvánnyá minden népet! Egyetemes misszióörténeti vázlat. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest, 2001.
<http://mek.oszk.hu/05600/05672/05672.pdf>. Letöltés ideje: 2016. május 2.
- KOOL, ANNE-MARIE: Az Úr csodálatosan működik. A magyar protestáns külmisziói mozgalom (1751–1951). I-III. kötet. Harmat Kiadó, Protestáns Missziói Tanulmányi Intézet, Budapest, 1995.
- MAGYAR KATOLIKUS LEXIKON. (Szerk.: RÁCZ ANDRÁS – PÁSZTOR MIKLÓS), Pázmány Péter Katolikus Tudományegyetem online lexikona.
 Forrás: <http://lexikon.katolikus.hu/N/nesztorianizmus.html>. Letöltés ideje: 2016. május 21.
- PINZGER FERENC S.J.: Magasztos eszmék útjai. Katolikus Missziók kiadása, Budapest, 1931.
- ZAGYI NÁNDOR: A vallásszabadság korlátai a mai Indiában. In: Balogh Réka, Schmidt Petra (szerk.) A földtudományi kutatások új aspektusai: Tanítványok és mestereik a Kárpát-medence földtudományi kutatásában. Konferencia helye, ideje: Pécs, Magyarország, 2013.06.07-2013.06.08. Pécs: IDResearch Kft.; Publikon, 2013. p. 117–129.

Források

- ERDÉLYI DÁNIEL: Erdélyi Dánielék beszámolója 2007-ből. Orvosként Indiában. <http://kistukor.koinonia.ro/cikk/naplo/erdelyi-danielek-beszamoloja-2007-bol>. Letöltés ideje: 2016. április 25
- JÓ ANDRÁS: Jó András 2016. május 12-án a szerzőhöz írt levele.
- JÓ ANDRÁS–JÓNÉ ANGELIKA: Jó András és Angelika, Dél-Indiába dolgozó pedagógus-misszionárius házaspár közzétett levele.
<http://church.lutheran.hu/mm/mmo103/mmo103p10.htm>.
<http://www.kis.in/our-school/introduction-to-kis/> Letöltés ideje: 2016. április 23.
- PÁLÚR TAMÁS: Pálúr Tamással készített interjú. A kétarcú India. 2010. Forrás: <http://reformatus.hu/mutat/a-ketarcu-india/> Letöltés ideje: 2016. április 24.
- REMIS ATYA az indiai keresztényekről. Forrás: <http://www.verbita.hu/cikk/remis-nya-az-indiai-keresztenyekrol>. Letöltés ideje: 2016. április 26.
- STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – CB SAMUEL: A Déli Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalában Stifner-Köháti Dorottya interjúja CB Samuel indiai keresztény lelképásztorral 2015 szeptemberében.
<http://www.evangelikus.hu/cb-samuel-interju>. Letöltés dátuma: 2016. április 25.
- TARI ZOLTÁN – JÓ ANDRÁS: Teológus portré – Jó András. Tari Zoltán interjúja. <http://punkosd.ma.ptf.hu/cimlap/portre/2013-4-5/teologus-portre-jo-andras> Letöltés ideje: 2016. április 24.

Sajtó

Az indiai katolikus egyház bizakodó a keresztényüldözés ellenére.

http://archiv.evangelikus.hu/nagyvilag_2009-2011/dramai-az-indiai-keresztynenk-sorsa/?searchterm=None Letöltés ideje: 2016. április 24.

Három templom vált támadás áldozatává Indiában. http://archiv.evangelikus.hu/nagyvilag_2009-2011/harom-templom-valt-tamadas-aldozatava-indiaban/?searchterm=None Letöltés ideje: 2016. április 25.

Hindu szélsőségesek fenyegetik az indiai keresztényeket. 2011. január. http://archiv.evangelikus.hu/nagyvilag_2009-2011/hindu-szelsosegesek-fenyegetik-az-indiai-keresztyneket/?searchterm=None Letöltés ideje: 2016. április 25.

Indiában a keresztények újabb erőszaktól tartanak. 2009. augusztus 18. Magyar Kurír, idea.de. http://archiv.evangelikus.hu/nagyvilag_2009-2011/indiaban-a-keresztynyek-ujabb-eroszaktol-tartanak/?searchterm=None Letöltés ideje: 2016. április 25.

Keresztények tüntettek Indiában.

http://archiv.evangelikus.hu/nagyvilag_2009-

OSSERVATORE ROMANO vatikáni napilap 2009. február 15-i száma. http://archiv.evangelikus.hu/nagyvilag_2009-2011/dramai-az-indiai-keresztynenk-sorsa/?searchterm=None Letöltés ideje: 2016. április 24.

Riskóné Fazekas Márta: „Köszönjük, magyar lepramisszió!”

<http://www.parokia.hu/hirek/misszio/v/koszonjuk-magyar-lepramisszio/> letöltés ideje: 2016. április 21.

CHURCH OF SOUTH INDIA.

<http://www.csimichigan.org/ChurchofSouthIndia.html>

Teológus portré – Jó András. Küldetésben az eléretlen népcsoportokért. Az interjút Tari Zoltán készítette.

<http://punkosd.ma.ptf.hu/cimlap/portre/2013-4-5/teologus-portre-jo-andras>. Letöltés ideje: 2016. április 24.

India államformája köztársaság lesz.

<http://mult-kor.hu/cikk.php?id=1601>. Letöltés ideje: 2016. május 25.

Lepramisszió Magyarország.

<http://www.lepramisszio.hu/kik-vagyunk/>. Letöltés ideje: 2016. április 20.

Nemzetközi Liebenzelli Misszió Molnár Mária Alapítvány honlapja. http://www.liebenzell.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=58&lang=hu. Letöltés ideje: 2016. április 23.

Wycliffe Bibliafordítók honlapja.

<http://www.wycliffe.hu/tortenet.htm>. Letöltés ideje: 2016. április 22.

<http://magyarmisszio.blogspot.hu/2013/12/az-interserve-tortene-roviden.html> . Letöltés dátuma: 2016. április 22.

<http://www.thehindu.com/news/national/religious-communities-census-2011-what-the-numbers-say/article7582284.ece>.

TANULMÁNYOK
